

Stærke rødder, **stærkt Danmark**

Sammenhængskraft lokalt skaber balance nationalt

Vi har et dejligt land.

Et land, hvor vi kan bo i rolige naturomgivelser, i små og mellemstore byer eller i storbyens pulserende liv. Mulighederne er mange og heldigvis for det.

Vi ønsker lige og fair muligheder over hele landet. At vi i Danmark kan rumme det hele. Uanset om man trives bedst på landet eller i byerne, skal der være et fundament for at skabe sig et godt liv. Det fundament kommer ikke af sig selv. Det kræver politisk vilje og fokus.

Der stilles i disse år store krav og forventninger til vores landdistrikter. Med dette udspil vil vi sikre, at forventninger og krav ikke forringer vores landdistrikter, men bliver til nye muligheder for alle de mennesker, som bor uden for de store byer.

For landdistrikterne er altafgørende - ikke bare for de mere end en million mennesker, der bor der, men også for en række politiske ambitioner.

Det er her, at vi finder jorden til opsætning af solcelleparker, vindmøller og energianlæg, så vi kan firdoble produktionen af vedvarende energi på land.

Det er her, at vi finder jorden, der skal indfri regeringens ambitioner om at øge den økologiske landbrugsproduktion og om at rejse mere skov.

Det er i landdistrikterne, at vi kan styrke indsatserne for både natur og biodiversitet. Og så er det i landdistrikterne, at vi skal dyrke noget af det mest klimaeffektive landbrug.

Som samfund har vi store krav og forventninger til vores landdistrikter – og det er et vilkår, mange lever med på landet. Det gør det ikke desto mindre vigtigt at holde hånden under de lokale arbejdspladser og skabe nye beskæftigelsesmuligheder, at styrke den kollektive transport og understøtte lokale uddannelsesmuligheder.

På de kommende sider vil vi i Landbrug & Fødevarer, 3F Den Grønne Gruppe og Landdistrikternes Fællesråd fremlægge nogle konkrete forslag og politiske initiativer til, hvordan vi kan fremme udviklingen i vores landdistrikter. Med særligt blik for den grønne omstilling, uddannelsesområdet og infrastrukturområdet.

Vi håber, at dette udspil vil inspirere til handling og bidrage til en stærk og levedygtig fremtid for vores landdistrikter og lokalsamfundene.

Og så kan Danmark forblive et dejligt land.

Søren Søndergaard

Formand for Landbrug & Fødevarer

Allan Busk

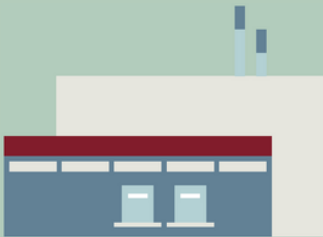
Formand for 3F Den Grønne Gruppe

Steffen Damsgaard

Formand for Landdistrikternes Fællesråd

Vi foreslår:

1

At regeringen afsøger mulighederne for at styrke tilskudsordninger eller lånemuligheder til selvstændige erhvervsdrivende i landdistrikterne.

2

At der investeres i at modernisere erhvervsbyggeri i landdistrikterne.

3

Et permanent øget udkantstilskud og et ændret taxametertilskud til alle uddannelser og uddannelsesinstitutioner i landdistrikterne.

4

At de jobformidlende instanser forpligtes til at indtænke beskæftigelsesmuligheder på det grønne område – i samarbejde med landbrugserhvervet, følgeerhvervene og relevante organisationer.

5

At det forhøjede kørselsfradrag udvides til flere yderkommuner og til også at omfatte de borgere, der pendler til arbejde i yderkommunerne.

6

At der afsættes flere permanente økonomiske ressourcer til løbende forbedringer og udvikling af infrastrukturen på transportområdet og den kollektive trafik i landdistrikterne.

Grøn vækst, lokalt

Den grønne omstilling er i fuld gang, og i landdistrikterne er den afgørende for vitaliteten og for Danmarks bæredygtige udvikling. En stor del af Danmarks grønne omstilling bliver nemlig implementeret i vores landdistrikter, der lægger jord til blandt andet vedvarende energianlæg og landbrugsproduktion. Hvordan vi lykkes med vores grønne ambitioner og omstilling er derfor tæt forbundet med velfærden og trivslen i vores landdistrikter.

En central del af denne omstilling er at fastholde og udvikle de kompetencer, der kan sikre den fortsatte fremdrift. Det vil ikke kun styrke den lokale økonomi, det vil også skabe nye jobmuligheder og tiltrække flere beboere og arbejdere til yderkommunerne. Det er der brug for, hvis vi vil skabe en mere bæredygtig balance på tværs af landet.

Desværre ser vi, at erhvervsdrivende i landdistrikterne ofte er udfordrede af manglende adgang til risikovillig kapital. Det gælder både for opstart, investeringer og udvidelser, hvilket i sidste ende hæmmer potentialet for vækst, udvikling og grøn omstilling.

Virksomhederne går også nye krav for energieffektivisering i møde, da EU's bygningsdirektiv stiller krav til at løfte erhvervsbygningers energieffektivitet inden 2030. Det er positivt, at bygningsmassen effektiviseres men i lyset af den manglende risikovillige kapital, risikerer kravene at blive en udfordring for virksomhedernes likviditet i stedet for en løftestang til grøn omstilling. Hvis der ikke er tilstrækkelig mulighed for finansiering af denne grønne omstilling, vil vi se, at erhvervene i landdistrikterne bliver nedslidt og afviklet fremfor udviklet.

Derfor skal vi tænke i økonomiske incitamenter, der kan hjælpe virksomhederne i landdistrikterne til at investere i grøn teknologi, infrastruktur og mere moderne erhvervsbygninger og produktionsfaciliter.

Det kan for eksempel ske via nationale midler eller lignende. Formålet er en reduktion af virksomhedernes CO₂-aftryk, styrkelse af deres konkurrenceevne og være et ekstra skub i den grønne omstilling.

Den grønne dagsorden fylder hos mange små og mellemstore virksomheder i landdistrikterne, og flere har allerede taget grønne teknologier og løsninger i brug for at optimere og nedbringe klimaaftrykket. Det gælder i særdeleshed inden for landbrugserhvervet, hvor der fortsat bliver forsket og tænkt i nye, smartere løsninger. Dette arbejde skal fortsat understøttes.

Derfor foreslår vi:

- At regeringen afsøger mulighederne for at styrke tilskudsordninger eller lånemuligheder til selvstændige erhvervsdrivende i landdistrikterne.
- At der investeres i at modernisere erhvervsbyggeri i landdistrikterne.

Praktiske muligheder - reel læring

Stærke uddannelsesinstitutioner og uddannelses tilbud er et bærende fundament for livet i vores landdistrikter.

Når unge mennesker skal beslutte, hvor de skal tage deres erhvervsuddannelse, eller hvor de skal gå i gymnasiet, vil de tage udgangspunkt i, hvilke muligheder der er for at uddanne sig lokalt.

En undersøgelse udarbejdet af instituttet BUILD ved Aalborg Universitet viser, at for ca. 65 pct. af unge i alderen 17-24 år har uddannelses- og studiemuligheder haft stor betydning for valget om at fraflytte land- og yderkommunerne. Men det er en skævvridning af landdistrikterne, hvis de lokale uddannelsesinstitutioner ikke har de økonomiske rammer til at skabe et attraktivt studiemiljø og må lukke.

For de lokale uddannelsesinstitutioner skaber både liv og aktivitet i landdistrikterne - og så er de med til at opretholde en vigtig balance mellem land og by i Danmark, hvor vi sikrer, at man også fremover har fundamentet for et godt liv udenfor de store byer.

Med finansloven for 2024 besluttede regeringen med et bredt flertal at afsætte midler til at videreføre det forhøjede udkantstilsbud i perioden 2024-2027. I Landbrug & Fødevarer, 3F Den Grønne Gruppe og Landdistrikternes Fællesråd mener vi ikke, at de afsatte midler er tilstrækkelige. Udkantstilsbudet bør desuden udvides til også at gælde erhvervsskoler i landdistrikterne.

For som i samfundet generelt, er der også i landdistrikterne brug for flere faglærte – faglærte, der har de kloge hænder og kompetencer, som den grønne omstilling i høj grad hviler på.

Derfor foreslår vi:

- Et permanent øget udkantstilsbud og et ændret taxametertilsbud til alle uddannelser og uddannelsesinstitutioner i landdistrikterne.

Det er ikke alle unge mennesker, der har muligheden for at følge de traditionelle uddannelsesveje. Faktisk fremgik det af Beskæftigelsesministeriets "Status på arbejdsmarkedet" fra februar 2024, at cirka 43.000 unge mellem 15 og 24 år ikke har noget job og ikke er i gang med en uddannelse.

Fysiske, psykiske eller sociale udfordringer kan stå i vejen for, at disse unge kan gennemføre et almindeligt uddannelsesforløb. Det skal vi som samfund kunne rumme. Vi skal møde de unge, hvor de er – og tilbyde beskæftigelsesmuligheder og forløb, der giver den tryghed og fleksibilitet, som de har brug for i hverdagen.

Alt dette kan landbruget og de tilknyttede følgeerhverv tilbyde. Og vi har allerede nu rigtig gode erfaringer med unge på kanten af samfundet, der har fundet gejst og mening i arbejdet med både dyr og planter.

Eksempelvis har Hjørring Kommune og Landbo-Nord samarbejdet om et beskæftigelsesprojekt i landbruget for ledige unge og voksne. Her er den enkelte borger blevet matchet med den enkelte landmand i en proces, der har taget hensyn til borgerens personlige begrænsninger og udfordringer.

De succeshistorier og personlige sejre, der er kommet ud af beskæftigelsesprojektet kan ikke undervurderes. De skal udbredes.

Derfor foreslår vi:

- At Hjørring-modellen udvides til alle landets kommuner, så de jobformidlende instanser forpligtes til at indtænke beskæftigelsesmuligheder på det grønne område – i samarbejde med landbrugserhvervet, følgeerhvervene og relevante organisationer på området.

Landdistrikter på skinner

Vores landdistrikter udgør en væsentlig del af Danmarks kulturarv og ressourcegrundlag, og deres bæredygtighed hviler på et blomstrende erhvervsliv. For at sikre vækst og liv i landdistrikterne skal vi understøtte de lokale arbejdspladser. Det vil styrke områdernes økonomi og bidrage til en mere harmonisk og balanceret udvikling på tværs af landet.

Her spiller transporten til og fra arbejde en helt central rolle. Mange bor i dag i byområderne, men med forbedrede transportmuligheder og passende incitamenter kan de tiltrækkes af job i landdistrikterne. I 2023 udgav Nordregios Nordic Rural Youth Panel en rapport med 40 anbefalinger til, hvordan vi sikrer, at flere får lyst til at bosætte sig på landet. En af disse anbefalinger var netop et øget fokus på adgangen til kollektiv transport.

En bedre transportinfrastruktur vil gøre det mere attraktivt for virksomheder at etablere sig eller udvide deres aktiviteter i disse områder. Dette vil potentielt kunne skabe flere jobmuligheder lokalt og give danskerne både lyst og incitament til at bosætte sig i landdistrikterne. Derudover vil det styrke den geografiske balance mellem land og by.

Det er væsentligt at investere i forbedringer af transportinfrastrukturen. F.eks. med digitale løsninger, der kobler tog, letbaner, busser, Flex-trafik, taxier, delebiler og samkørsel bedre sammen. Derudover er det væsentligt at styrke den kollektive trafik for at gøre livet i landdistrikterne mere attraktivt og tilgængeligt for alle.

Derfor foreslår vi:

- At det forhøjede kørselsfradrag udvides til flere yderkommuner og til også at omfatte de borgere, der pendler til arbejde i yderkommunerne. Ordningen bør evalueres efter to år med henblik på at evaluere eventuelle effekter til bosætning.
- At der afsættes flere permanente økonomiske ressourcer til løbende forbedringer og udvikling af infrastrukturen på transportområdet og den kollektive trafik i landdistrikterne.

